

## وزارت جهاد کشاورزی - وزارت کشور

وزارت راه و ترابری - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - وزارت نیرو

### سازمان حفاظت محیط زیست

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۱/۲۹ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست بنا به پیشنهاد شماره ۴۴۲۴۵-۱ مورخ ۱۳۸۸/۷/۲۳ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۱۱) قانون مدیریت پسماندها - مصوب ۱۳۸۳ - ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی را به شرح زیر موافقت نمود:

### « ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی »

**ماده ۱-** واژه ها و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - قانون: قانون مدیریت پسماندها - مصوب ۱۳۸۳

ب - سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

پ - ضوابط پسماند پزشکی: ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و

پسماندهای وابسته موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۸۷۱/ت/۳۸۴۵۹ ک مورخ ۱۳۸۷/۲/۸

ت - پسماند عادی کشاورزی: پسماندهایی که به صورت معمول از فعالیت های کشاورزی و صنایع وابسته به آن در شهرها و روستاها تولید می شود.

ث - پسماندهای ویژه کشاورزی: پسماندهای ویژه کشاورزی که دارای یکی از خواص خطرناک از قبیل سمی بودن، بیماری زایی، قابلیت انفجار یا اشتغال، خوردگی و مشابه آن باشند و یا نیاز به مدیریت خاص دارند.

ج - بی خطر سازی: اقداماتی که ویژگی خطرناک بودن پسماندهای کشاورزی را رفع نماید.

چ - تفکیک پسماند کشاورزی: جداسازی بخش قابل استفاده پسماند جهت بازیافت

ح - تولید کننده پسماند: افراد حقیقی و حقوقی که در نتیجه فعالیت های آنان پسماندهای عادی و ویژه کشاورزی ایجاد می شود.

تبصره - سایر تعاریف مندرج در این ضوابط همان تعاریف قانون و آیین نامه اجرایی آن موضوع تصویب نامه شماره ۳۸۴۸۸/ت/۳۲۵۶۱ ه مورخ ۱۳۸۴/۵/۱ می باشد.

**ماده ۲-** وزارت جهاد کشاورزی موظف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به اجرای موارد زیر اقدام نماید.

الف - ترویج و آموزش تولید کنندگان و روستائیان در راستای کاهش پسماند کشاورزی با همکاری

مدیریت اجرایی پسماند موضوع ماده (۷) قانون و با استفاده از خدمات فنی بخش خصوصی و تعاونی

ب- تدوین و ابلاغ دستورالعمل حمل و نقل (شرایط نگهداری بهداشتی و پیش سرمادهی) انواع محصولات کشاورزی جهت کاهش تولید پسماند مربوط به حمل و نقل محصولات کشاورزی با همکاری وزارتخانه های راه و ترابری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

پ- تدوین استانداردهای بسته بندی محصولات کشاورزی با همکاری مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

تبصره - نحوه نگهداری محصولات کشاورزی باید در برچسب های بسته بندی به صورت نوشتاری و تصویری درج شود.

ت- تدوین، اجرا و نظارت بر برنامه جامعه اصلاح روش های و شرایط نگهداری محصولات کشاورزی

ث- پیش بینی راهکار در مرحله تولید محصولات کشاورزی در جهت تولید محصولات با قابلیت نگهداری و عمر مفید بیشتر و کاهش تولید پسماند.

ج- برنامه ریزی لازم جهت خرید و مصرف کودهای کمپوست حاصله

ح- نظارت بر اجرای ضوابط و روشهای مصوب.

**ماده ۳-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به منظور کاهش تولید پسماند نسبت به

توین نظام ارتقای دانش تغذیه و اصلاح الگوی مصرف محصولات کشاورزی اقدام نماید

**ماده ۴-** وزارت بازرگانی موظف است با همکاری وزارتخانه های جهاد کشاورزی و صنایع و معادن در

راستای کاهش تولید پسماند کشاورزی، سیاست ها و راهکارهای اجرایی زیر را اجرا نماید:

**الف-** توسعه امکانات ذخیره سازی، قیمت گذاری خدمات ذخیره سازی و ایجاد ظرفیت بهینه برای صنعت ذخیره سازی از جمله سردخانه برای محصولات فسادپذیر و سیلو برای محصولات کمتر فساد پذیر.

ب- بسترسازی برای ایجاد تشکل های خصوصی و تعاونی در زمینه خدمات فنی، پشتیبانی، تامین و عرضه نهاده ها، بازاریابی، بازار رسانی در راستای یک جریان مکانیزه و تعریف شده به صورت زنجیره ای پس از برداشت تا مصرف با رویکرد کاهش تولید پسماند

پ- همکاری در راه اندازی پایانه های روستایی حمل و نقل محصولات کشاورزی با تشکلهای بخش خصوصی و دستگاه های اجرایی مربوط

ت- اندازه گیری و تعیین سهم هر یک از نقاط زنجیره عملیات پس از برداشت در تولید پسماند به تفکیک محصول و اجرای برنامه اصلاح آن

ث- حمایت از گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به منظور افزایش درصد محصولات فرآوری شده و کاهش تولید پسماند.

**ماده ۵-** مدیریت اجرایی پسماندهای عادی و ویژه موظف است با توجه به شرایط آب و هوایی نسبت به

تهیه دستورالعمل های تفکیک پسماندهای عادی و ویژه بر اساس خصوصیات تجزیه پذیری

فیزیکی و شیمیایی و قابلیت های تبدیل آنها اقدام نماید و خصوصیات پسماند عادی کشاورزی را به تائید وزارت جهاد کشاورزی و خصوصیات پسماند ویژه کشاورزی را به تائید سازمان برساند.

**ماده ۶- تولید کنندگان :** مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی و اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع تبصره ماده (۷) قانون موظفند نسبت به تفکیک پسماندهای عادی و ویژه، جداسازی پسماندهای بازیافتی (فسادپذیر، خشک، ویژه) از پسماندهای غیر بازیافتی و ذفنی اقدام نمایند.

**ماده ۷- تولید کننده پسماندهای ویژه کشاورزی** در بخش های پسماند عفونی، پسماند تیز و برنده و پسماند شیمیایی و دارویی موظف است از ضوابط پسماندهای پزشکی به منظور مدیریت این پسماندها استفاده نماید.

**تبصره ۱-** نظارت بر حسن اجرای این ماده حسب مورد به عهده سازمان های مربوط در وزارت جهاد کشاورزی می باشد و باید بصورت سالانه به سازمان گزارش دهند.

**تبصره ۲-** برنامه مدیریت اجرایی پسماندهای موضوع این ماده باید به تائید وزارت جهاد کشاورزی برسد

**ماده ۸-** تولید کننده محصولات بازیافتی و کمپوست حاصل از پسماندهای عادی کشاورزی قبل از ارائه به بازار مصرف باید به تائید اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان برسد

**ماده ۹-** هر روش تبدیل پسماند ویژه کشاورزی به عادی از طریق تدوین دستورالعمل های مرتبط با هر پسماند توسط تولید کننده در چارچوب قوانین و مقررات مربوط و تائید سازمان مشخص و تعیین می گردد.

**ماده ۱۰-** مدیریت اجرایی پسماند و اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مجوز استقرار سیستم دفع پسماند ویژه، موظفند ضمن دریافت مجوز از سازمان ، ملاحظات زیست محیطی را رعایت نمایند.

**ماده ۱۱-** واحدهای کوچک دامپروری و آبری پروری موظفند مطابق ضوابط پسماندهای پزشکی عمل نمایند و گزارش مدیریت پسماندهای ویژه هر سال به ادارات کل محیط زیست و جهاد کشاورزی استان ارائه نمایند.

**ماده ۱۲-** تولید کنندگان و وارد کنندگان کود و سم موظفند :

**الف-** جنس ظروف مورد استفاده را به گونه انتخاب نمایند که با روش تصفیه یا امحائی که از سوی وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان تهیه و اعلام می گردد مطابقت داشته باشد.

**ب-** از طریق سازوکارهای تشویقی و یا دریافت ودیعه نسبت به تحویل ظروف سم و کود مصرف شده و کود و سمهای مصرف نشده تاریخ گذشته و یا فاسد شده به توزیع کننده یا فروشنده و یا عاملین آنها اقدام نمایند.

**تبصره ۲-** وزارت جهاد کشاورزی موظف است در پایان هر سال مقادیر سموم فاسد و سنواتی که به عنوان پسماند ویژه محسوب می گردند، به سازمان اعلام نماید.

**ماده ۱۳-** مراجع قضایی به موجب شکایت وزارت جهاد کشاورزی، سازمان و مدعی العیالوم در مورد تخلفات مرتبط به مدیریت پسماند کشاورزی موضوع این آیین نامه بر اساس گزارشات تسلیمی دستگاه های مذکور در جرایم مشهود رسیدگی می نمایند.

**ماده ۱۴-** مدیریت اجرایی پسماند و سازمان مکلفند نسبت به ارائه گزارش تخلفات مرتبط با مدیریت پسماند کشاورزی به دادستانی محل وقوع اقدام نمایند و پس از دریافت مجوز قضائی با همکاری نیروی انتظامی نسبت به پیشگیری از ادامه تخلف اقدام و با هزینه متخلف آثار تخریبی بوجود آمده را بر طرف نمایند. در صورت انجام نشدن اقدامات اصلاحی، مدیریت اجرایی پسماند و سازمان می توانند رأساً اصلاحات لازم را انجام و هزینه های مترتب را با نظر کارشناس رسمی دادگستری از متخلف وصول نمایند.

**ماده ۱۵-** مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی موظف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به اجرای موارد زیر اقدام نماید.

**الف-** انتخاب یک یا تلفیقی از روش های تصفیه دفع و امحای پسماندهای ویژه کشاورزی و اجرای آن پس از تأیید سازمان

**ب-** تدوین سالانه برنامه مدیریت اجرایی و برنامه آموزشی بر اساس آمار پسماند تولیدی و ارائه آن به نمایندگان سازمان یا وزارت جهاد کشاورزی

**تبصره ۱-** سازمان بنادر و دریانوردی و مدیران صنایع مرتبط با بخش کشاورزی موظفیند با همکاری دستگاه های ذیربط آمار پسماند عادی را به مدیریت اجرایی ارائه نموده و برنامه عملیات مدیریت پسماند ویژه را به تأیید اداره کل محیط زیست استان رسانده و مطابق آن اقدام نمایند.

**تبصره ۲-** برنامه آموزشی پسماند عادی باید به تأیید سازمان جهاد کشاورزی استان و پسماند ویژه به تأیید سازمان برسد.

**پ-** تدوین و اجرای برنامه های حمایتی تشویقی کشاورزان جهت همکاری در مدیریت پسماند کشاورزی با همکاری سازمان جهاد کشاورزی استان

**ت-** ارائه گزارش عملکرد مجموعه تحت مدیریت خود به اداره کل حفاظت محیط زیست و سازمان جهاد کشاورزی استان در پایان هر سال

**ث-** شناسایی ابزارها و فناوری های جدید که باعث تفکیک بهینه پسماند از مبدأ خواهد شد

**ج-** آموزش جداسازی پسماندهای عادی و ویژه در بخش کشاورزی با همکاری وزارت جهاد کشاورزی

**چ-** احداث واحدهای پردازش پسماند با تأکید بر تفکیک مفید و با توجه به امکان سنجی و رعایت اصول زیست محیطی به منظور کاهش حجم فیزیکی پسماند غیر بازیافتی و دفنی

**ح-** بر چسب گذاری پسماندهای ویژه کشاورزی با رعایت موارد زیر:

۱- هیچ پسماندی نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه و یا ظروف از محل تولید خارج شود.

۲- برچسب ها با اندازه قابل خواندن باید بر روی ظرف یا کیسه چسبانده و یا به صورت چاپی درج شوند.

۳- برچسب در اثر تماس یا حمل، نباید به آسانی جدا یا پاک شود.

۴- برچسب باید از هر طرف قابل مشاهده باشد.

۵- بر روی برچسب باید مشخصات زیر ذکر گردد:

نام، نشانی و شماره تماس تولید کننده / وارده کننده، تاریخ تحویل، نوع ماده شیمیایی ( حداقل مقادیر تضمین شده)، احتیاط، کمک های اولیه، روش های مدیریت پسماند(مورد تأیید سازمان)

**ماده ۱۶-** اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مجوز از سازمان موظفند برای حمل و نقل و نگهداری پسماندهای ویژه مطابق ضوابط پسماند پزشکی عمل نمایند.

تبصره- حمل و نقل فرامرزی پسماند ویژه، تابع قوانین و ضوابط کنوانسیون بازل می باشد.

**ماده ۱۷-** پس از بی خطر سازی پسماندهای ویژه کشاورزی، پسماند مورد نظر مشمول مقررات پسماندهای عادی خواهد بود.

**تبصره-** تشخیص تبدیل پسماند ویژه به پسماند عادی با تأیید اداره کل حفاظت محیط زیست استان و با هزینه تولید کننده خواهد بود

**ماده ۱۸-** دستگاه های اجرایی موظفیند به منظور توسعه فعالیت ها و تشویق بخش غیر دولتی در امر آموزش و ترویج، شناسایی، اصلاح مدیریت پسماند، زمینه های لازم برای سرمایه گذاری این بخش را در برنامه های توسعه پنجساله پیش بینی نمایند.

**ماده ۱۹-** سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و رسانه های اطلاع رسانی وابسته به دستگاه های دولتی موظفند نسبت به تهیه و پخش برنامه های آموزشی موضوع این آیین نامه با نظارت سازمان و وزارت جهاد کشاورزی اقدام نمایند .

**تبصره** -سازمان و وزارتخانه های صنایع و معادن، علوم و تحقیقات فناوری، جهاد کشاورزی، کشور و آموزش و پرورش موظفند نسبت به اجرای آموزشهای مورد نیاز به منظور مدیریت پسماند کشاورزی، اقدامات لازم را به عمل آورند.

**ماده ۲۰-** وزارت جهاد کشاورزی موظف است سالانه گزارش اقدامات انجام شده در اجرای این ضوابط را به سازمان ارائه دهد.

**ماده ۲۱-** مدیریت اجرایی پسماند، سازمان و وزارت جهاد کشاورزی موظفند دستورالعمل های نحوه اجرای و مراحل عملیاتی پسماندهای بخش کشاورزی مرتبط با وظایف سازمانی خود را ظرف شش ماه پس از ابلاغ این مصوبه تهیه و ابلاغ نمایند.

**تبصره** -وزارت نیرو موظف است به منظور تدوین دستورالعمل های مربوط، اطلاعات مربوط به حساسیت و آسیب پذیری منابع آب (اسامی، موقعیت و پراکنش کلیه منابع آب زیرزمینی و سطحی) را به اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع این ماده ارائه نماید.

**ماده ۲۲-** وزارتخانه های کشور و جهاد کشاورزی و سازمان و سایر دستگاه های ذیربط اعتبارات مورد نیاز اجرای این ضوابط و روشهای اجرایی را در لوایح بودجه سنواتی پیش بینی نمایند.

محمد رضا رحیمی

معاون اول رییس جمهور